СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 260. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 8 листопада 1933. VOL. XLI. No. 260. Jersey City, N. J., Wednesday, November 8, 1933. THREE CENTS.

ОДИН МАЙНЕРСЬКИЙ КЛОПІТ ПОЛАГОДЖЕНИЙ, ДРУГИЙ ПОЧИНАЄТЬСЯ

МАЙНЕРИ СТАЛЕВИХ КОМПАНІЙ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО РОБОТИ.

ЮНІОНТАВН (Па.). — Майнери сталевих підприємств, які в числі 15,000 страйкували три місяці щоби добитися признання юнії, вертаються нарешті до роботи.

Фрикова Коксова Компанія все ще доказує своє недовіря до робітників, бо здовж своєї посілости уставила тут і там сторожів з рушницями, перекиненими через плечі. Зате робітники покладаються на слово президента Рузвелта, дане їм на конференції у Вашингтоні, що протягом 10 днів вони будуть могли вибрати собі під охороною федерального уряду до переговорів з босами таких представників, яких собі самі бажають.

Фрикова Компанія все ще не признала виразно юнії, і робітники готові знову вийти на страйк, як підприємство зробить щось проти признання.

НОВИЙ СТРАЙК У ТВЕРДОМУ ВУГЛЮ.

ВИЛКС БАРЕ (Па.). — Багато майнерів твердого вугля в повіті Люзерн і Лакавана покинули в понеділок роботу на приказ нової юнії „Юнайтед Антрасайт Майнерс оф Пенсилвенія", що відорвалася від юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка".

Урядники юнії не знають, скільки майнерів покинули роботу. Вони здогадуються, що найменше 10,000 не пішли до копалень, але „взяли собі свято". Страйкарі ставлять такі домагання: приняття назад до роботи відправлених робітників, припинення застрашування робітників, запевнення, що їх жалоби будуть вислухані та ґарантії для робітників щодо свобідного вибору юнії, яка їх має представляти.

Противні страйкови майнери кажуть, що страйкові пикети роблять на них напади.

ФАРМЕРСЬКИЙ СТРАЙК ЗАЗНАЧИВСЯ ЗАВОРУШЕННЯМИ.

СЮ СІТИ (Айова). — Страйкуючі фармери допустилися тут кількох ексцесів. Пикети, уставлені на дорогах, заховувалися ґрізно. Між Мериденом та Клеґгорном спалено міст на залізниці, через що товаровий і особовий рух буде здержаний на кілька днів. Шерифи приписують спалення моста страйкуючим фармерам, які наперед пробували здержати поїзд з худобою.

Щоб не допустити до поважніших виступів, шерифи просили ґубернатора вислати їм на поміч стейтові війська.

ФОРДОВІ ФАБРИКИ ВІДПРАВЛЯЮТЬ ПОЛОВИНУ РОБІТНИКІВ.

ДІТРОЙТ. — Фабрики Форда відправили з роботи на тиждень половину робітників, мовляв, на те, щоби поставити фабрики на основах автомобілевого кодексу Найри.

Час праці зменшено з 40 на 34 години, як каже кодекс.

ВТОПИВСЯ У ВАННІ.

АТЛЕНТИК СІТИ (Ню Джерзі). — Луиса Шефера, 58-літнього власника реальностей, знайдено втопленого у ванні його апартаменту. Візваний лікар заявив, що смерть не була вислідом ні самовбийства, ні вбийства, а випадку.

ЗАПОВІДАЮТЬ СМЕРТЬ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд завісив кілька кар на більші суми, наложені нижчими судами за нарушення прогибіції, виходячи, видно з заложення, що прогибіція буде скоро скасована.

ПОСТАВЛЕНИЙ НА ЧОРНУ ЛІСТУ ЗА „НАЙРУ"?

НЮ ЙОРК. — Ресторанний послугач Самуел Гофман вніс до місцевого комітету „Найри" скаргу, що він не може дістати роботи, бо власники ресторанів поставили його на чорну лісту та не хочуть йому дати заняття, бо він постарався про те, щоби робітники добивалися своїх прав, признаних їм „Найрою".

БОРОТЬБА ЗА ПРАВО МУРИНІВ У СУДАХ.

ЛІНСБЕРҐ (Вірджінія). — Перед стейтовим судом іде напружена правнича боротьба за те, чи Мурини мають право бути присяжними суддями. Справа виринула при відклику від рішення нижчого суду проти одного Мурина за вбиття двох білих жінок. Адвокат обжалованого, теж Мурин закидає першому судді нарушення права через виключення Муринів з лави присяжних.

Державний прокуратор, щоби добитися вдержання присуду, хоче виминути питання, кажучи, що в повіті нема Муринів, кваліфікованих до виконування обовязків присяжних суддів.

ДУМАЮТЬ ЗАВОДИТИ ПІКЛУВАННЯ ЗА ЗУБИ В ШКОЛАХ.

НЮ ЙОРК. — Міський департамент здоровля задумує завести правильне піклування за здоровля зубів шкільної дітвори в Ню Йорку, котрої тут є 1,600,000.

ДІТИ БЕРУТЬ ПРИКЛАД З БАТЬКІВ.

Дня 28. вересня в Луцьку відбулися міжклюбові змагання у відбиванці між П. К. С. (Поліційний клюб спортовий) і В. К. С. (Військовий клюб спортовий). Перемогла поліція. В поліційних барвах ґрали учні української ґімназії Сократ, Лабодюк і Володимир Пащевський, син настоятеля Чеснохрестної церкви, протопресвітера П. Пащевського, відомого з безлічі „скакань у гречку", а між іншим з того, що недавно удекорував славнозвісного П. Певного підчас богослуження в церкви в присутности такогож еп. Полікарпа „залізним хрестом" за „Зимовий похід української армії 1919—20 рр." та називав того „героя" „борцем за Україну з каламарем і пером". Третім членом поліційного клюбу в Луцьку з Українців є молодий інж. Валеріян Михайлів (скінчив Подебрадську Академію), син теж „грубої уенерівської риби (бувший представник УНР в Варшаві, що підписував злощасний варшавський договір, а тепер активний „діяч" ББ і ВУО). Словом, діти беруть приклад зі своїх батьків „патріотів". Національно свідома й чесна українська молодь згаданих „спортовців" повинна оминати. — („Новий Час").

КРОВАВІ ПОРАХУНКИ.

В кольонії Водзінок, вербської волости, володимирського повіту, 4 невідомі бандити підійшли під хату Юзефа Міхна і один з них стрілом з рушниці тяжко ранив жінку Міхна, Бальбіну, яка по перевезенню до лічниці у Володимирі другого дня померла. Самого Міхна, що був вискочив крізь вікно, поранили легко 4 стрілами. В одному зі справців нападу Міхно пізнав Степана Януша з тоїж кольонії. Злочину доконано на тлі особистої пімсти.

САМОГУБСТВО З НОСТАЛЬҐІЇ.

Від 1919 року був сторожем при камениці при вул. Піярів 64 у Львові російський еміґрант, 43-літній Василь Волоков. Одного дня пополудні, користаючи з неприсутности дружини, Волоков повісився на рурі від водопроводу. У листі, який залишив, самогубець жаліється, що останніми часами так затужив за Росією, що не може цього пережити й тому відбирає собі життя.

МІЛЬ ПРИЧИНОЮ НЕЩАСТЯ.

В місцевости Шальоні у Франції власник гостинниці при світлі нафтової лямпи наповняв ловецькі патрони порохом. До хати влетів міль і став літати понад склом лямпи. При цьому обсмалив собі крильця та впав у стрільний порох, який був на купці перед власником гостинниці. Порох вибухнув і поранив смертельно двоплітню шинкареву донечку.

ЗА ШПІОНАЖУ.

У Львові відбулася судова розправа при зачиненних дверях проти Франца та Юліяна Шатурських, обвинувачених у шпіонажі. Суд засудив Франца Шатурського на 4 роки тюрми, а його брата Юліяна на рік тюрми. Крім того відібрано обом на 8 літ горожанські та почесні права.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

УМЕР АДВОКАТ, ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВЕЛИЧЕЗНІ ДЕФРАВДАЦІЇ.

У шпиталі, що знаходиться при Стоні Мавнтен вязниці у Вінніпеґу вмер бувший адвокат, Джан Мекрей. Згаданий Мекрей, будучи головою дирекції манітобського університету і касієром, що мав в опіці випосаження університету й англіканської дієцезії, здефравдував усі гроші обох інституцій на суму 2 міліони долярів. За цю дефравдацію засуджено Мекрея на 7 літ вязниці. У вязничнім шпиталі вмер він від недуги рака, на яку терпів від багатьох літ.

Перед засудом усі дуже поважали Мекрея, вважаючи його за праведника і дуже чесного горожанина, якого ставлено за приклад до наслідування всім, що з ним стикалися. Щойно перед роком показалося, що то за ошуст і морально здеправована людина був цей на погляд праведний і чесний та високоповажаний у вищих кругах суспільности адвокат. Доперва тепер відреклися його всі, хоч інакше було би сталось, якби Мекрей обережніше крав чи дефравдував й якщо не посилизнулась йому нога.

ВБИВ ЗА ЧЕРЕДУ.

Румунська жандармерія в Дорні, (на Буковині) попала на слід страшного злочину. Пастух Олекса Чандрея вигнав на гору Опціярея свою череду, 36 овець, і від того часу його в селі не бачили. Годі було розвідати, де він подівся. Аж нараз жандармерія одержала повідомлення, що череда Олекси Чандреї є в його брата, побережника Семена Чандреї. Семена переслухали, та він зізнав, що вівці купив у брата. Жандарми не хотіли в це повірити. Тоді Семен зізнав докладно, що він напав на брата та вбив його з рушниці. Трупа сховав у лісі під ріщем. І справді вбитого Олексу знайшли в означеному місці. Вбивника передали судові в Кімполюнзі.

КАТАСТРОФАЛЬНА ПОСУХА В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ.

З Йоганесбурга повідомляють, що великі простори південно-африканської Унії навістила довготревала катастрофальна посуха. В Наталю кілька тисяч тубильців з причини невроджаю засуджені на голодову смерть. Тисячі череди овець вигибли з браку води, а звірята, що залишилися, роблять враження кістяків. Шкоди, які зробила посуха на полях і городах, ідуть на міліони. Довкола нечисленних керниць, які ще не висохли, збирають ся величезні юрби, серед яких військо і поліція з трудом вдержують порядок і спокій.

ПРОТИ ВИКИДАННЯ РОБІТНИКІВ З ФАБРИК ФОРДА.

Ґенерал Джансон, начальник відбудови краю, поробив заходи, щоби Фордові фабрики не викидали з роботи 9,000 робітників, яких, як Форд каже, фабрика мусить викинути, згодившися на плян „Найри" щодо 35-годинного тижня. Уряд готов дати Фордови дозвіл нанимати робітників на більше число годин.

МАНДРІВНІ МУЗЕЇ.

Метрополитен Музеум оф Артс у Ню Йорку заводить мандрівні музеї. Ріжні колекції, що відносяться до одної спеціяльної ділянки, будуть висилати до ріжних менших місцевих музеїв для виставлення на якийсь час. Перша така колекція обнимає збірку китайської і японської штуки та буде виставлена в „юніверсіті сетлемент" при вулиці Ривинґтон у Ню Йорку.

ДИВОГЛЯДНИЙ БЕНКЕТ.

У відомій ґалерії воскових статуй Тюсанд, у Лондоні, відбувається раз у році дивоглядний бенкет. Запрошені гості пють і їдять ріжні присмаки в окруженні ґільотин, шибениць, воскових статуй ріжних злочинців і т. п. Під кінець бенкету подають чорну каву в так званій „салі жаху", якої стіни прикрашені стятими, забальсамованими головами найбільших злочинців та приладдям середньовічних тортур. Управа згаданої ґалерії запрошує на цей бенкет тільки деяких визначних людей зосеред світа політики, мистецтва й літератури.

НАВІТЬ ТУТ НЕРІВНІСТЬ.

У Луцьку безробітні умові працівники ріжних національностей, яких нараховується понад 300, частинно обєднані в спеціяльну секцію умових працівників при реґіональній організації п. н. Волинське Обєднання Праці. Що четверга по місті ті нещасливці збирають карнавками на свою користь і здавалось би, що повинні однаково між собою ті гроші ділити. Одначе „патріоти" трактують Українців як „обивателів 3-тої катеґорії" і тому грошей українські безробітні не бачать. Таке відношення серед безробітних викликує велике обурення. І тому, що належати до цієї секції нема жадної користи, багато з них з членів її виступають, але передтим кажуть кілька слів правди на адресу управи згаданої секції. Фізичним безробітним деякі допомоги з державних фондів уділяють, але безробітні умові працівники, яким допомоги з ЗУПУ скінчились, а праці й досі не мають, знаходяться в дуже прикрому положенні. Хтось чейже повинен цим заінтересуватися.

СОВІТСЬКІ ЗУБИ.

„Вечерная Москва" описує, як виглядають совітські зубні протези, що їх роблять совітські зубні інститути: Горожанка К. замовила собі зуби. „Ці зуби, — пише „Веч. Москва" — мають крім рожевої краски ще інші дивні прикмети. Долішні зуби впивалися в ясна як морські пявки. Натомісць горішні вилазили далеко назовні та з цікавістю розглядалися по світі. Цілаж щока вискакувала зі скорістю крісової кулі з уст саме в найбільше невідповідних моментах".

ВИДИРАЮТЬ ДАЛІ ЗБІЖЕ СЕЛЯНАМ НА УКРАЇНІ

БУКАРЕШТ (Румунія). — З Бесарабії доходять відомости, що нарід починає наново втікати з України. Оту втечу, а особливо переправу через Дністер, переплачують майже всі життям. Але й ця смерть не відстрашує нещасні жертви, головно селян, і вони намагаються дістатись з України на румунську землю. Найбільше втікають тепер з молдаванських сіл. Большевицька влада почала тому виселювати молдаванські села, що положені над Дністром, і переселювати Молдаван на Сибір, а на їх місце спроваджувати Росіян. В той спосіб московська влада на Україні далі продовжує кольонізацію України Москалями.

Селяни втікають з України, бо надіються такого самого страшного голоду, який був минулого року. Влада зачала тепер відбирати і те збіже, яке зібрано в літі. Та грабіж доводить селянство до розпуки.

ОРҐАНІЗУЮТЬ КОМІТЕТИ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ ПО СЕЛАХ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Краєвий громадський комітет ратунку України, який заложено в Чернівцях, взиває українське громадянство Буковини закладати по всіх селах громадські комітети і збирати поміч на ратунок голодуючої України.

ЯПОНСЬКІ ЛІТАКИ НАД СОВІТСЬКОЮ ЗЕМЛЕЮ.

МОСКВА (Росія). — Совітська преса ляментує, будьтоби японські літаки літали над совітською територією біля Владивостока. Каже, що це є японська провокація, яка змагає до цього, щоби викликати воєнну заверуху.

ЯПОНЦІ ПРО МОСКОВСЬКІ СПЛЕТНІ.

ТОКІО (Японія). — Офіціяльно заперечують, будьтоби японські літаки літали над совітською територією. Японські ґазети підкреслюють, що ціле напруження між Совітами і Японією викликають Москва і ті сплетні, які там кують і пускають у світ.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВІДКЛИКАННЯ СОВІТСЬКИХ ВІЙСЬК.

ТОКІЮ. — Японський міністер заграничних справ, Гірота, подав совітському амбасадорови до відома, що не приходило би до пограничних сутичок між Японцями і совітською владою, якби совіти не держали на пограничу так багато війська. Він пропонував Совітам забрати ті війська з пограничної смуги, запевняючи, що це доведе до замирення.

БАЛЬБО ҐУБЕРНАТОРОМ ЛІБІЇ.

РИМ (Італія). — Італо Бальбо, італійський повітровий герой, міністер авіяції, зістав іменований ґубернатором Лібії, італійської кольонії в північній Африці. Міністерський портфель авіяції перебрав диктатор Мусоліні, який є тепер ще й міністром війни і маринарки. Не так легко можна було Бальба усунути, а ще тяжче було знайти йому відповідний уряд. Кажуть, що в Лібії він буде мати можність виказати нові свої організаційні здібности.

АНҐЛІЯ ОДИНОКА СПАСАЄ ДЕМОКРАТІЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Стенлі Болдвин і сер Джан Саймон ствердили, що в Злучених Державах панує тепер диктатура. В Німеччині є диктатура Гітлера, в Італії Мусолінія, в Совітах Сталіна і т. д. Остається тільки одна Анґлія, яка заховує і далі демократичну форму правління і ратує демократію.

ЛІҐА НАЦІЙ ЗНАРЯДДЯМ ВЕРЗАЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Міністер заграничних справ, Константин фон Нойрат, доказував, що бувші аліянти створили Ліґу Націй тому, щоби лекше було їм виконати те, що затверджено Верзайським договором. Він твердив, що Ліґа йде наслі́по за вказівками давніх побідників і не змагає до дійсної кооперації між державами, ні не бере в дійсну охорону національні меншини.

НАЦІ ВИЗНАЮТЬ ЖИДІВСЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ.

БЕРЛІН. — Урядово оповіщено, що уряд узнаватиме Жидівське Товариство Молоді як правного й офіціяльного заступника жидівської молоді в Німеччині.

НЕ ВСЕ ПРАВДА, ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ ПРО НАСИЛЬСТВА НАЦІВ.

ЛОНДОН. — В кореспонденції з Німеччини пишуть у „Лондон Таймсі", що Фріц Еберт, син першого президента Німеччини, є в концентраційних таборах, але виглядає здоров і є добре відживлений. Мав навіть балачку з чужинецькими кореспондентами.

Про нього писали в анґлійських ґазетах, що його дуже побито та держать його хорого в тайні що навіть ніхто не знає, де він знаходиться.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНО ПІДТВЕРДЖЕННЯ

З приводу приїзду до Америки большевицького представника з певної частини американської преси слідно завзяте бажання заперечувати всякі донесення про голод на Україні. З деякими ґазетами справа дійшла до того, що навіть цитуючи резолюції „Обєднання" про голод, одна ґазета не обмежується поданням, що це цитат, але ще й подає слово голод у „лапки" (наводові знаки).

На щастя, є ґазети, котрі на своє завдання дивляться поважніше, котрі цілю ґазети вважають не подавання потверджень на опінію вулиці, якою та опінія в дану хвилю не булаб. Є ґазети, які вважають своїм першим завданням подання правди, якою ця правда не булаб.

Найкращим може прикладом такої ґазети є відомий „Манчестер Ґардієн". Цього року, пише ця ґазета, можна було в Москві чути суперечні донесення з сіл: з одного боку, приватні, неофіційні вісти про голод у полудневій та південно-західній Росії, невідомий ще від великого голоду з 1921 та 1922 року; з другого боку, офіціяльні запевнення про поправу робітничої дисципліни, настроїв на колективних фармах та про прегарні жнива.

Щоби розслідити цю суперечність, виїхав кореспондент „Манчестер Ґардієна" на північний Кавказ і на Україну. Серед яких обставин приходилося йому розсліджувати умовини, наскільки йому була дана воля розсліджувати факти, які могли би заперечити офіціяльні донесення, відомо. Всеж таки на основі своїх досвідів кореспондент „Манчестер Ґардієна" стверджує, що хоча запевнення уряду про дисципліну й настрої й гарні жнива правдиві, то „в той самий час у трох округах, котрі я відвідав, а саме в Кропоткіні, на північнім Кавказі, у Полтаві та в Білій Церкві, на Україні, селяни одноголосно засвідчували мені, а їх засвідчення в багатьох випадках потверджували місцеві урядники, що там панував голод із справді ненормальною смертністю, та що він лютував з ріжною силою від січня до червня, коли він дещо полекшав від нових жнив".

На слова цього кореспондента можна хіба замітити таке: Справді, коли, не зважаючи на ввесь відомий натиск большевицьких шпигунів, селяни однодушно говорять про голод та голодові смерти, то можемо представити собі, які річи відкрив би світ, якби на Україні мижна розсліджувати таксамо свобідно, як їх вільно розсліджувати наприклад у Манчестері.

О. С.

РОЗГРОМ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ НА УКРАЇНІ

„Пакт неаґресії" СССР з Францією і Польщею дається вже нам в знаки.

Недавно ми читали про смерть **Конара,** потім про заслання **Грушевського,** а тепер про смерть **С. Єфремова.** Тими днями прийшла вістка про позбавлення звання академіків Галичан: **Возняка, Колесси і Студинського.** Зараз за тим читаємо, що довголітній співпрацівник совітської влади на полі культурнім, знаний і в Галичині, Галичанин таки, **Лесь Курбас,** основник і директор театру „Березіль", нагло проголошений контрреволюціонером і позбавлений свого варстату праці... А ось у свіжих харківських „Вістях" (ч. 201) довідуємося про ліквідацію „контрреволюційного кубла у Всенародній Бібліотеці у Київі": „Міська РСІ виловила низку кричучих хиб і контрреволюційних злочинів в діяльности Всенародньої Бібліотеки України. Бібліотека свою діяльність спрямувала на пропаґанду петлюрівщини та інших контрреволюційних теорій... Петлюрівські елементи провадили в бібліотеці роботу проти постанов партії. Всю науково-дослідну роботу насичували контрреволюційним єфремівським змістом... Комуністи **Миколенко** і **Яремко** та позапартійний **Іваницький** зберігали і переховували контрреволюційний націоналістичний молох, що його зібрав **Єфремів** і **Чехівський.** На роботу в бібліотеці приймали попів, дяків, учасників і керівників Союза Визволення України... В бібліотеці брали участь **Дорошенко, Козоріс** і інші націоналістичні елементи. Супроти того міська РСІ ухвалила **віддати судови** дир. **Миколенка,** помічника **Іваницького,** секретара **Маркієвського, Яремка** виключено з партії. Разом за саботаж наукової роботи знято з роботи 29 люда"...

Очевидно, що це тільки дурне базікання, щоб під носом компартії, окруженої хмарою її тайних і явних шпигунів, могла бібліотека „приховувати" у себе націоналістів та вести націоналістичну роботу. І то цілими роками! Так, що партія аж тепер догадалася про це. Очевидно абсурдом є, що нагло Лесь Курбас зачас якусь „буржуазну" роботу в „Березілі"; таксамо ще дурніше кричати, що Возняки і Колесси „зрадили комунізмові". Все це така нісенітниця, що й самі комуністи, російські й жидівські, в це не вірять. Але — **зайшла зміна політичної ситуації.** Давніше СССР уважав себе досить сильним, щоби вмішуватися в справи всіх своїх сусідів, а особливо Польщі й Румунії. А для цього вмішання дуже добрим тараном були Українці, взагалі так звані „національні меншости" в сусідніх з СССР державах. Та хутко мрії про світову революцію чорти взяли і Совіти опинилися зі своєю політикою над пропастю. В населенні кипить, армія непевна, Японія що дня плює межи очі „рабоче-крестянському" урядови, а він лищ облизується... Воювати Совіти не можуть. Навпаки! Вони дрижать, щоб на **них** хтось не напав; бояться, щоби **їх** не змусили воювати... І от на ґвалт зачинають ліквідувати стан тихої війни з сусідами. Пакти неаґресії з Польщею і з Румунією, якій дарується Бесарабію... **В таких умовинах Українці не лише що непотрібні Совітам, а просто — невигідні!** Скоро політика 3-го Інтернаціоналу, політика „визволення всіх пригнічених", увійшла в конфлікт з політикою та з інтересами російської імперії — річ очевидна, що інтереси імперії стали на першім місці і „пригнічені Українці", за яких нібито так дбала Москва, мусіли щезнути, щоб не дражнити сусідів Москви, з якими Москва тепер хоче жити в згоді...

Ось де причина антиукраїнського курсу в СССР: Мурин зробив своє, Мурин може забиратися... А що інтеліґенція українська була тою силою, яка в першій лінії могла при ліквідації українства підняти протест проти політики СССР, то її рішено зліквідувати насамперед.

Коби наші політики змогли дістати науку з тої політики! Коби могли собі, хоч пізно, усвідомити, що кожда нація — в тім числі і московська, хоч і за большевиків — провадить не клясову політику, лише національну! Що там, де інтереси визволення всіх трудящих, інтереси соціялізму, противляться інтересам нації, то соціялізм іде к чорту...

Колиб ми це усвідомили собі! Колиб ми зрозуміли, що і ми повинні вести національну політику передусім і, що найважніше, навчилися **боятись Данайців навіть тоді, як вони несуть нам дари...**

Від чужинця може прийти поневолення і обман. Ніколи — визволення!...

Це й доказала на 100 процентів перший раз політика супроти нас „нової", большевицької Москви.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Новий почин віденського кардинала в справі допомоги голодуючій Україні.

Два місяці тому появився заклик кардинала д-ра Інніцера, яким цей високий достойник церкви і любимець Відня звернув увагу світа на голодові страхіття в Радянськім Союзі, зокрема на Великій Україні. Це була перша проба, яка мала, так сказати, перевірити, чи в той час загального горя і притуплення людських почувань взагалі можлива якась ширша і глибша гуманна акція. Почин був сміливий. Він виходив із Відня, міста, щоправда, найкращої минувшини та найвизначнішого культурного осередку середущої Европи, але тепер, силою обставин, лише центра політично малої і слабої держави. Крім того заклик порушував справу, яка безпосередньо торкалася найбільщої держави Европи — Радянського Союзу, який цілою силою своїх диплрматичних впливів протиставився початому ділу, заперечуючи зовсім голод на Україні. Але кардиналове слово прогомоніло недурно; воно тисячним відгомоном понеслось по світу та потрясло сумлінням людей доброї волі по цьому і тому боці океану. Тисячі листів, добровільних жертв і особистих заяв симпатій для зворушливого чину з усіх усюдів напливали на руки кардинала.

Згідно з наміченим пляном повстав окремий міжконфесійний і понаднаціональний комітет для ратунку голодних в Радянськім Союзі. В понеділок, 16. жовтня зібралися в архиепископській палаті достойники церкви та представники ріжних віроісповідань, заступники десятьох ріжних національних ґруп, щоби початій акції надати практичного змісту. Збори відкрив кардинал д-р Інніцер короткою промовою, в якій, навязуючи до свого останнього заклику, ще раз підкреслив конечність збірної акції для голодних у СРСР або точніше на Радянській Україні і Бубані. Вісти, говорив кардинал, про страхіття голоду на цих землях, без огляду на заперечення, потвердились численними листами і звітами очевидців. Можна лякатись, що найближча зима і передновок принесуть новий голод і хвиля масової голодової смерти з весною повернеться. Кардинал відчитав один лист з околиці Одеси, з минулого місяця, де описана страшна нужда населення. Хоча є жнива, люди не мають хліба і годуються, як довго природа дозволяє, ріжного роду травами та зіллям. Життя міліонів людей загрожене, якщо в найближчих місяцях не прийде відповідна поміч. Кардинал заявив, що плянована акція ратунку не має нічого спільного з політикою і є ділом наскрізь гуманітарним.

Після кардинала забрав слово парох св. Варвари о. канонік д-р Мирон Горникевич. Він в першу чергу дякував кардиналови за його почин, що найшов відгук не тільки серед безпосередньо заінтересованих Українців, але цілого світа. Д-р Горникевич відчитав теж уривки листів з України, які порушили присутніх достойників.

Після промов представників інших віроісповідань подав ґенеральний секретар Европейського Конґресу Національностей, д-р Евальд Амменде, короткий ядерний огляд дотеперішнього стану голодової катастрофи в Радянському Союзі. Після того склали під проводом кардинала д-ра Інніцера міжконфесійний і понаднаціональний комітет допомоги голодним у Радянському Союзі, якого головне діловодство перебрали почесно заступник голови Австрійного Червого Хреста Рудольф Мітльнепер і ґенеральний секретар д-р Евальд Амменде. Вкінці рішили звернутись до публичної опінії з таким закликом:

Зібрані нині відпоручники ріжних віроісповідань для заснування міжконфесійного і наднаціонального комітету підмоги приєднуються до заклику кардинала д-ра Інніцера у справі помочі загроженим голодовою смертю мешканцям Радянського Союзу. З огляду на страшну нужду, яка й після жнив обхопила великі простори Союзу, звертаються вони до світа з покликом по змозі сил допомогти жертвам. Треба рішуче протиділати тому, щоби в той час, коли у ріжних частинах світа населення не знає, що робити з надміром збіжа, мешканці Великої України і Кубані та інших частин Радянського Союзу масово гинули з голоду. Негайна поміч це наказ людського почування і любови ближнього.

О. Станіславський.

ВИНАХОДИ, З ЯКИХ СМІЄМОСЯ

Підчас світової війни на західньому фронті у вересні 1916-го року німецькі вояки вперше побачили невідомі досі їм тенки анґлійської армії. То була страшна зброя, що також причинилася до капітуляції Німеччини.

Як майже всі технічні винаходи, так теж і тенк, заки його стали вживати в практиці, зродився насамперед в уяві письменника.

Як почалася війна підводними човнами, пригадали собі, що вже відомий французький письменник Жіль Верн згадує про підводні човни в своїй одній фантастичній повісти. Кілька літ перед вибухом світової війни Конан Дойль (відомий зрештою як автор кримінальних повістей) написав оповідання, в якому докладно описує блькаду Анґлії ворожими підводними човнами.

Таксамо думка опанциреного воза для воєнних цілей зродилася вперше в оповіданні, яке в 1903. році написав анґлійський письменник Велс, що пізніше здобув світову славу. Та щойно десять літ пізніше Австралієць Мол подав анґлійському міністерству війни пляни будови тенку. Та міністерство відкинуло ті пляни. Менше-більше в тім самім часі один німецький винахідник зреконструував тенк і свій проєкт передав міністерству війни. Тай німецьке міністерство не вірило в практичну вартість такої зброї.

Щойно анґлійському полковникови Свінтонови вдалося переконати військові кола про практичну вартість опанциреного воєнного воза. Після кількамісячних нарад і старань вдалося нарешті переконати британську начальну команду про вартість тенка.

Ще ґенерал Кіченер сміявся з тієї „забавки", як колись Наполеон не хотів вірити в значіння пароплавів.

Як на фронті союзних армій показалися тенки, приказала німецька найвища команда фабрикувати тенки, та вони не дорівнювали скількістю й якістю тенкам союзних армій. Як після війни розглядали акти анґлійського міністерства війни, натрапили знову на пляни Австралійця Мола, який предложив був їх міністерству в 1912. році. Фаховці мусіли тепер признати, що давній модель тенків був далеко ліпший ніж тенки, які вперше стали фабрикувати у вересні 1916-го року.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(11)

— Павло Александрович Кутіков — стара пояснила, — колезький совітник. Він чиновник до особливих поручень при ґубернаторі. Добрий і гарний молодий чоловік. Ліпшої партії для моєї Катрі я не желаю...

Микола зачудований глянув на Катрю.

— Я з ним заручена, — сказала Катря, похнюпившись.

Миколі неначе хто ніж вбив у серце. Його лице витяглося.

— Катря заручена, — думав. — Заручена з чиновником. Ще й при ґубернаторі. Деж би я був перед хвилею погадав, що таке щось можливе!

Желецька далі вичисляла достоїнства і прикмети свого будучого зятя. Се дало Миколі час отямитися.

— Яке мені діло до того! — погадав, здвигнувши раменами.

Коли Желецька закінчила, сказав похнюплений:

— Вам тепер мабуть буде потрібна кімната, в котрій я розсівся. Я ще вчора хотів сказати, що думаю відїхати. Позвольте тепер подякувати за вашу гостинність. Дуже мило пройшов мені час під вашим дахом.

— Ви цілком не потребуєте відїздити, — перебила Катря, розуміючи його по свойому. — Ви можете мати повне довіря до Павла Александровича, хоч він чиновник. Я хочу, щоби ви з ним познакомилися. То Гарний чоловік.

Микола глянув їй глибоко в очи і відповів:

— Не сумніваюся. Чейже він ваш суджений. Та й те правда, що мені треба їхати. Я вас дуже прошу...

— Пусте! Ви не поїдете. Тої прикрости не зробите мені. Я обиджуся, як ви поїдете.

Мати собі забалакала, беручи Миколу за руку:

— І я кажу, лишіться, Миколо Петровичу. Якось то не годиться раптом схопитись і відїхати. І наші коні не ковані. Чейже не відідете від нас хлопськими. А Павло Александрович нам як родич. Він любить Олексу, хоч з його фантазіями не погоджується. Також схоче про нього почути щось від його товариша...

— З фантазіями Олекси не погоджується, — додала Катря, — та всеж таки любить його. Я се дуже добре знаю. Доміркується, що приятель Олекси фантазує таксамо. Та я з ним побалакаю, лишіть се мені.

Катря була сильно збентежена, хоч силкувалася бути спокійною. Сама бачила, що з тими двома гістьми може бути клопіт. Почула себе виновницею, що Миколу не упередила, що вона заручена, і що її суджений може приїхати. Зробила се без намислу, попросту, не подумала. Хоч може коли подумала, то зразу також гадала, що се може буде для Миколи цілком не цікаве.

— Для Миколи хіба не цікаве те, за кого я віддамся: за Павла Александровича, чи за кого іншого.

Так думаючи, вона про судженого Миколі не згадувала. Тепер, коли Микола при сніданю мовчав, Катря думала, як би то розвіяти брак довіря Миколи до царського чиновника. Коли Микола, поснідавши, вертався до своєї кватири, вона провела його. Була для нього дуже ласкава, силкуючись направити попсоване і дати йому поняття про прегарні прикмети Павла Александровича. Та все те був даремний труд. Микола думав про того Павла Александровича:

— Помпадур останньої моди! І за такого то виходить таке дівча!

Він слухав її здержливо, сказать би невтрально, як то приказувала ввічливість. Внутрішний голос казав йому, що стріча з тим прилизаним бюрократом, яким він собі його в души уявив, не скінчиться добре. Та тепер викрутитися від того, було би трусістю. Рішився заждати і небезпеці глянути сміло в очи.

— Він хіба не приїде з жандармами, — Микола подумав. — Як мені буде грозити яка небезпека, то ще буде коли вратуватися втечею.

Цікавий, як все те скінчиться, Микола нетерпеливо дожидав приїзду, неначе свого особистого ворога. В тій нетерплячці час ішов йому дуже поволи. Раз коло разу позирав на голосно тикаючий стінний годинник.

Точно в годині дванацятій затуркотіло і перед хатою затихло. Микола вгадав, що то надїхав еквіпаж Крутікова. Щоби його побачити, Петро мусів ждати ще з пів години. Аж коли його покликали до обіду, вони оба стали проти себе.

Крутіков молодий, трийцятьлітний чоловік. Одітий гарно, та без модного перебільшення. Також не був прилизаний, як то раньше Микола думав про нього. Густе і чорне як смола волосся було острижене коротко в щітку. Борода старанно виголена. Черти лиця були правильні і симпатичні. Лиш коли усміхався, то його ніс чогось то приплощувався. Се давало його лицю неінтеліґентний вираз. Він знав сю свою хибу і тому усміхався мало коли. Катря представила одного одному.

Перед приїздом судженого Катря загадала була сказати йому, хто такий той їх ґість. Та коли Крутіков надїхав, то хоч якийсь час була з ним сама в світлици, про Николая Петровича Волгина сказала йому лищ тільки, що то приятель Олекси. Всю правду сказати таки не мала смілости, брехати боялася.

Крутіков окинув Миколу бистрим поглядом. Микола виглядав цілком прилично. Він мав з собою гроші. Зараз на другий день на кватирі у Желецьких передав до міста гроші післанцем Желецької і сей привіз йому троха білля з новим одягом й інші потрібні дрібнички. Та в лици Петра було щось таке, що доразу спонукало Крутікова зачислити його до тої категорії людей, котрих він, царський чиновник, специяльно ненавидів. Ненавидів, хоч до них належав також брат його судженої, ним без лицемірства щиро любленої. Він погадав:

— Як то приятель Олекси, то й він такий, як Олекса. З одного поля ягоди. Цікаво, як він сюди попав і чого тут сидить?

Придивившися Миколі, Крутіков ввічливо спитав:

— В Петербурзі зволите проживати?

Крутіков спитав, чи в Петербурзі, бо ще не знав, що Олекса перекинувся до Київа. Микола відповів виминаючо.

— Як прийдеться. В Петербурзі, в Київі; буваю також в інших містах.

Сказав правду, бо пропаґандист, конспіратор, орґанізатор шибав собою по всіх усюдах.

— Так, так, — бомкнув Крутіков. — В службі, значить, їздити зволите?

— Очевидно, в службі. Бо чогож би товкся? В нинішніх часах чоловікови годі жити без служби.

В голосі Миколи була іронія.

Крутіков хотів спитати гостя, де він служить, та здержався. Микола мав дуже неслужбовий вигляд і Крутіков доміркувався того, що ґість або бреше, або насміхається. Перейшов на звичайніші теми і спитав:

— Давно зволили заглянути в наші сторони?

— Вже буде тиждень, — відповів Микола.

— Прегарний час зволили вибрати. Тепер у нас на Волзі благодать. Ви пароходом зволили приїхати?

— Ні, я зволив їхати залізницею, — з усмішкою відповів Микола.

(Далі буде)

Марк Твейн сперечався раз із мормоном про многоженство. Мормон твердив, що Біблія ніде не виступає проти многоженства: „Якто?—сказав Твейн — а що значить речення, що ніхто не може служити двом панам?

В театрі.

— Чи ви запримітили вчора на ґенеральній пробі, що мене не було?

— Певно!

— А що сказав режісер?

— Сказав: „Слава Богу!"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Перед-походові пояснення.

Отсе на увагу громад: Ню Йорк, Бруклин (Норт і Савт), Статен Айленд, Бейон, Перт Амбой, Картерет, Елизабет, Джерзи Сіті, Нюарк, Петерсон, Пасейк, Йонкерс, і цілої низки інших громад на Лонґ Айленд, де жиють Українці порозкидувані.

На суботу, 18. листопада 1933, приготовляється протестаційний похід проти нарочного виголоджування України большевиками.

Про це пишеться в наших газетах стільки, що ні один свідомий Українець не має оправдання, колиб про цю справу не знав. Але то замало знати. Треба ще щось робити, щоби запобігти цій нечуваній дотепер людській злобі. Робимо те, що в нашій силі:

Хочемо зрушити совість великої Америки, яка саме переспрaвляє з катом України, Маєром Генохом Мойсєвичом Валлахом, що його звичайно називають Максим Літвіноф, або просто Максимович. Перед російською революцією він виступав також під іменем Ґустав Граф, Фінкельштайн, Бухманн та Гарисон.

Щоби зрушити совість, замало в Америці самих меморіялів до уряду. Треба, щоб загал населення заговорив.

Отсе причина, чому товариства з Ню Йорку й околиці влаштовують протестаційний похід у Ню Йорку і взивають всіх живих ще Українців та Українок до участи.

Прибувайте всі до Ню Йорку, в суботу, 18. листопада, на 10 годину перед полуднем і уставляйтеся на Вашинґтон Сквері, там, де зачинається Пята Евеня!

ДУБЮК, АЙОВА.

З життя українських студентів.

Кождий український студент повинен памятати, що на нім лежить обовязок вложити цеголку під будову української держави. Ідейна студіююча молодь може зробити дуже багато для України, а це через освідомлення американського загалу та його політичних кругів про українські справи. Того роду пропаганда може бути лише тільки корисна, бо пересічний загал Американців ще не освідомлений з українськими справами. А як довго чужі нації не будуть познайомлені з українським питанням, так довго не можна числити на моральне попертя. Українські студенти по ріжних університетах в Америці і Канаді повинні в роді лекцій чи промов освідомляти чужий загал про Україну, бо час усе знайдеться, тільки треба праці та крихітку доброї волі.

Мене здивувало, коли я прибув до університету в Дубюк, що студенти і професори університету є так добре ознайомлені з українським питанням. Навіть на годині публичної вимови в університеті професор запитує мене часто, як деякі слова звучать в українській мові. Цей професор Американець, знає деякі українські слова і говорить, що вони гарно звучать. Причиною цього обзнайомлення з українською справою є це, що п. Федір Луців, студент того університету, за перший рік своїх студій 1932/33 виголосив сім промов про Українців в університеті, як і в ріжних соціяльних та церковних американських товариствах. Хочу навести для прикладу іншим студентам промову, яку виголосив п. Ф. Луців дня 3 жовтня 1933, на тему: "Ukraine, the sorest spot in Europe," на зборах товариства "Rotary Club" в "Chamber of Commerce of the City of Dubuque, Iowa." Промова викликала дуже корисне враження на слухачів. Чулися голоси, що того роду факти для них є зовсім невідомі; тільки деякі з них були вже з цим обзнайомлені. Говорили, що про це тільки не писалося в американських часописах.

Було би бажаним, щоб і інші студенти, коли такі промови виголошують, поміщували їх на сторінках нашої преси. Тоді вивязалася дискусія, який матеріял треба підбирати, щоби промови були корисні для української пропаганди.

Василь Іванило.

— Коли в житті хочете щось осягнути — сказав директор до новопринятого бухгальтера — то послухайте моєї ради: Не слухайте ніколи чужих рад!

UKRAINE, THE SOREST SPOT IN EUROPE

(A speech, by Mr. Fedir Lutsiv, of the University of Dubuque, Iowa, on October 3, 1933).

Gentlemen!

It gives me a great pleasure to present to you some information about Ukraine, my native country. In its characteristics, my native land has always been striking, and the history of the world hardly records opressions like those which have been in nature to that of practiced on Ukraine.

Ukraine is situated north and north-west of Black Sea. She is one of the largest countries in Europe: in area it is larger than either France or Germany. Her population exceeds sixty milions; of this number forty five milions are Ukrainians in race.

Ukraine is very rich in natural resources, one of the richest countries in the world. Ukraine has iron, copper, salt, oil etc. She also has sea-ports, Odessa and others on the Black Sea. But her greatest wealth lies in her fertile soil, the so-called "black earth." She is called "the granary of Europe."

The Ukrainians belong to the Slavonic race. Next to the Russians, they are the most numerous Slavic people in Europe. They have their own language, customs and traditions. Their language is poetical, their literature is highly developped and their music, especially their folk-songs, are known throughout Europe and America. About hundred years ago some American publications took an interest in the Ukrainian literature and historical songs, known in Ukraine as "dumas."

Last year during the Bicentenial celebration in honor of George Washington the Ukrainians of the United States among twenty other nationalities won first price in music, singing and dancing. The Ukrainians had their pavillion filled with the art and cultural exhibits of Ukraine. In a special department there were exhibited artistic works of the Ukrainian sculptor Alexander Archipenko, who is the most famous sculptor in America as well as in Europe.

During the Middle Ages Ukraine was a powerful state, but the constant attacks by the Tartars, Turks, Poles and Russians nearly ruined the country. Finally Russia and Poland partitioned the weakend country, at the end of the 17th century. Poland likewise was partitioned later by her nighbors; thus the Ukrainian provinces fell into the hands of Russia and Austria and remained so until the end of the World War.

During the World War the Ukrainians fought like many other dependent nations for their liberty. In may 11, 1918, they declared their independence. Their sacrifices, however, were in vain, because the International Peace Conference of Versailles divided the young Ukrainian Republic again among Soviet Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia.

Here the new tragedy of the Ukrainians starts. That part of Ukraine which is under the rule of Soviet Russia has over 35,000,000 Ukrainians. The Communistic system was forced upon them. Their religious life was hindered by the closing of churches. Individual thinking was abolished. Even when people are taught to read and write it is done with the idea to enable them to read Communistic propaganda. The customary social life was restricted and the people are forced to work for the state instead of for themselves. They are now virtual slaves. The people are not properly nourished; all the grain is taken from them by the government. As a result, the richest agricultural country of Europe is not only starving today, but, according to the American newspapers and eye-witnesses, the people in Ukraine drop on the streets, dead from hunger. Parents guard their children from the people crazed by hunger.

An Ukrainian lady, Mrs. Branzyk, who has recently come from Soviet Ukraine spoke before the "Ukrainian Women's Congress" which was held in Chicago during the Ukrainian Week in September, 1933. She said it is impossible now to find cats, dogs or other domestic animals in Ukraine: the people have eaten them. Thousands and thousands of innocent Ukrainian peasants are being exiled to Siberia. In the region of Kiev alone approximately 80 people die from starvation every day. As she was speaking, my friends, most of the listeners wept. She was so stirred that she could hardly talk. She continued: "So far this year over five million Ukrainians have died from hunger and dispair, while our land, once flowing with milk and honey, is now a picture of living Hell."

The people in the Soviet Ukraine are living under the constant cloud of the G. P. U. or Secret Police Organization, which has instituted a reign of terror more terrible and morderous than any other in modern times.

Here is an examlpe of how the atheistic Russian government treats the religious people.

In the Ukrainian village of Kurhan Malyj, near che city of Kiev, the peasants were being persecuted because they believed in God. During the prayer meeting in one of the houses, the home was set fire to, and those in the house were burned together.

The former president of Ukraine and head of the Ukrainian Soviet government, Mr. Skripnik, committed suicide, because he begged from Moscow help for the dying people in Ukraine, but instead of getting help was accused by the Russians of trying to separate Ukraine from Russia.

This, gentlemen, is the fate of my unfortunate country under Russia. This is the picture of a dependent nation under a government whose recognition is being considered by the United States. Now it should be clear to you why the Soviet government forbids all foreign correspondents to visit Ukraine.

Now what are the conditions of seven millions Ukrainians undre the Polish regime?

Briefly, the Ukrainians under the Polish rule live practically under the similar circumstances.

Just to illustrate their life, I shall mention the so-called Polish "pacification" of 1930 and 1931, when thousands and thousands of innocent Ukrainian people, including women and children, were severely beaten by Polish soldiers and police. A book "The Polish atrocities in the West Ukraine," in my possesion, contains numerous pictures showing more clearly than I can tell you the horrible results of the persecution. If you would care to glance through that book I shall be glad to show it to you at the conclusion of the meeting.

Among the victims of Polish brutality was an American, Mr. Fedoryshyn, of Detroit, Michigan, who was visiting his parents in Ukraine at that time. He received 500 cruel blows. During the beating he fainted three times. American ambassador interfered and protested the case To amend for this gross injustice, the Polish government had pay $4,000.00 to Mr. Fedoryshyn. Nobody paid a single penny to other Ukrainians.

The Ukrainian political prisoners are turtured in the most cruel ways. In order to obtain a confession of their "guilt" their hair is pulled out, they are beaten on the soles of their feets and are not allowed to sleep at night. During one single year of 1932, twenty nine Ukrainian political trials were held, 149 prisoners were condemned to death and 107 were hanged.

During the opression the Ukrainians have received no support from any country nor from the League of Nations. And they are still oppressed severely by the enemies. They are suppressed because they are fighting for their national freedom. They will never stop fighting for their independence, to make free "the sorest spot in Europe today."

In this struggle against oppression the Ukrainians look up to the freedom-loving United States. Thus far they have not received much sympathy from here, notwithstanding the fact that 30,000 Ukrainians served in the American Army during the World War. The Ukrainians believe that the United States will eventually give them at least a moral support in their struggle for freedom.

I thank you.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 26. жовтня стався нещасливий випадок у родині громадянина Семена Конека зі Статен Айленд, Н. Й. Одинацятьлітній син, **Андрій Конек,** вернувшися зі школи пішов на вулицю бавитися з іншими хлопцями і зайшов з ними на місце, де звозять старе залізо та старі знищені автомобілі і т. п. Як звичайно буває, на таких місцях так і там горів вогонь. Хлопці надійшли і приглядалися, як горіло. Нараз вогонь обхопив старий автомобіль, в котрім була ще газоліна. Ота газоліна спричинила вибух так нещасливо, що вогонь обхопив хлопця. Занялось убрання і хлопець почав літати і кричати, бо не міг дати собі ради. І не було близько нікого, щоб його виратував з нещастя. Аж за пару хвиль, коли вже нещасний добре попікся, надбіг 17-літній хлопець і почав його ратувати, кинувши його до води, бо іншого способу не було. Як погасив вогонь, взяв його на руки і заніс до дому родичів. Зараз покликано лікаря і забрано нещасного до шпиталю, де він по муках помер на другий день.

Покійний був членом Товариства „Запорозька Січ", від. 234 в Елизабет, Н. Дж. Належав до Молодечого Департаменту 10 років.

Батько Покійного є теж членом У. Н. Союза разом із трома дітьми.

Всі ми, Союзовці, й наш Батько Союз співчуваємо з нашим братом у його нещастю. І жаль нам, що відійшов від нас так нещасливо наш молодий член.

Та хай і цей нещасливий випадок буде для інших батьків наукою. Хай памятають, що і їх дитину може стрінути в кождій хвилі й кождого дня нещастя, бо ніхто з нас не знає, коли нам прийде смерть. І тому не забуваймо за свою організацію. І вписуймо до неї свої діти, щоби в годині смутку співчував Союзовець Союзовцеви, а Батько Союз, щоби ще порятував і матеріяльно.

К. Пілат, секретар.

Антін Чехов.

ЗАВІЩО?

Перед слідчим суддею стоїть малий, худорлявий мужичок у згрібній сорочці та латаних штанах. Його заросле, віспувате лице й очі, що ледви зирали зпоза густих, корчастих бров, виглядають сумовито-похмуро. Густа, розкуйовджена, давно нечесана чуприна надає ще більше строгости його лицю.

— Денис Григорів! — почав суддя — підійдіть ближче та відповідайте на мої питання. Семого липня будник Акинфів, як контролював рано залізничий шлях, приловив вас, як ви відкручували мутру, що нею прикручена шина до порога. Ось ця мутра. З нею вас приловив. Чи так було?

— Що?

— Чи так було, як каже Акинфів?

— А так.

— Добре, навіщож ви відкручували?

— Що?

— Дайте спокій з тим „що", а відповідайте на питання: Навіщо ви відкручували?

— Колиб не було потрібно, то я не відкручував би, — відповідає захриплим голосом Денис і дивиться в стелю.

— Навіщо вам було треба тієї мутри?

— Мутри? Ми з них робимо тягарці.

— Що за — **ми?**

— Ми, люди... Себто климівські люди.

— Слухайте, не вдавайте дурного, говоріть розумно. Навіщо брехати про якісь тягарці?

— Я ніколи не брехав, а тепер відразу мав би брехати... — мимрить Денис, моргаючи очима. — Абож то можна без тягарця, пане суддя? Коли не зачепити на гачку примани, то чи піде на дно без тягарця? Брешу... — все всміхається Денис. — А навіщож примана, коли буде плавати зверха по воді! Окунь, щука, угор усе ловляться на дні, а на поверхні то лише вирозуб, тай то дуже рідко. В нашій ріці його нема. Ця рибка потребує багато простору.

— Та що ви мені плетете про якогось вирозуба.

— Чого? Таж пан самі питалися. В нас і пани так ловлять. Найменший хлопчак не буде ловити без тягарця. Хто не розуміє — той, самособою, і без тягарця ловить. На дурнів нема ради.

— То кажете, що ви відкрутили цю мутру, щоби зробити з неї тягарець?

— А навіщож іншого би? Таж не для забавки!

— Та на тягарець ви могли взяти олово, кулю... цвях якийсь.

— Олова на дорозі не знайдеться, треба купити, а цвях не надається. Кращого від мутри нема. І тяжка й дірку має.

— Вдаєте дурного! Начеб ви щойно вчора прийшли на світ або з неба впали. Невже не розумієте, вісляча голово, до чого доводить таке відкручування? Коли би будник не запримітив, поїзд вискочив би з шин, люди повбивалисяб. Ви повбивали би людей!

— Сохрань Боже, пане суддя! Навіщо людей вбивати? Абож то ми не християни, а розбишаки якісь! Слава Богу, жили ми, прошу пана, досі тай не тільки не вбивали, а навіть нам не приходило щось такого на думку. Хай нас Матінка Божа боронить!... Що пан кажуть!

— А з чого, гадаєте, приходить до залізничих катастроф? Відкрутіть дві-три мутри й готова катастрофа!

Денис усміхнувся та недовірчиво прижмурює очі.

— Га! Стільки літ уже все село відкручує мутри тай, Богу дякувати, нічого не сталося, а тепер відразу — катастрофа... вбивство... Колиб я шину забрав або, скажімо, колоду поклав напоперек — тоді, самособою, поїзд перевернувсяб, але мутра — велика річ!

— Таж зрозумійте — мутрами шина прикручена до порогів!

— Ми це розуміємо... Таж ми не всі відкручуємо... Лишаємо... Не по-дурному робимо... розуміємо.

Денис позіхає і хреститься.

— Минулого року вискочив поїзд зі шин — каже слідчий суддя. — Тепер розумію, чому...

— Що такого?

— Тепер, кажу, розумію, чому минулого року поїзд вискочив зі шин... Розумію!

— На це ви й училися, добродії наші, щоби розуміти. Бог знав, кому дати розум... Ви, пане, розглянули теж, що і як, а цей будник, простий хлоп, без найменшого розуму, хапає за обшивку тай тягне. Насамперед розглянь — а потім тягни. Відомо — хлоп і хлопський розум... Хай пан, з ласки своєї, запишуть також, що дав мені двічі по зубах і в груди вдарив.

— При ревізії знайшли у вас іще одну мутру... Її — коли та в якім місці ви відкрутили?

— То пан про цю мутру, що лежала під червоною скринею?

— Я не знаю, де вона лежала, лише знайшли її у вас. Коли ви відкрутили її?

— Я її не відкручував, а дістав її від Гната, Семенового сина. То є про цю, що під скринею, а цю, що була в санках, на дворі, то я її відкрутив разом із Митрофаном.

— З яким Митрофаном?

— З Митрофаном Петровом... Абож то пан про нього не чули? Сіти в нас робить і панам продає. Тих мутер треба йому немало. На кожду сіть яких десять штук.

— Слухайте, параграф тисяча вісімдесять перший карного закону каже: „За кожне свідоме ушкодження залізниці, коли воно наражує на небезпеку поїзд і коли виновник знав, що наслідком того може скоїтися нещастя... — розумієте? **знав!** А ви не могли не знати до чого веде це відкручування... буде засуджений на каторгу".

— Розуміється, пан це краще знають... Ми люди темні... абож то ми щось розуміємо?

— Все розумієте! Брешете, вдаєте!

— Навіщо брехати? Хай пан спитаються в селі, коли пан не вірять... Без тягарця ловляться лиш оклії; нема марнішої риби від коблика, а й той не дасться зловити без тягарця.

— Ще про вирозуба повідайте! — усміхається суддя.

— Вирозуба в нас нема. Закидаємо вудку без тягарця на воду — на коропа, та він рідко ловиться.

— Ну, тихо...

Настає мовчанка. Денис переступає з ноги на ногу, дивиться на стіл, покритий зеленим сукном і кліпає очима, начеб бачив не сукно, а сонце. Слідчий суддя щось скоро пише.

— Чи можу відійти? — питається Денис, після короткої мовчанки.

— Ні. Мушу вас заарештувати та відіслати до тюрми.

Денис перестав кліпати очима, підвів густі брови та допитливо дивився на службовця.

— Якто, до тюрми, прошу ласки пана? Я не маю часу, мушу на ярмарку відібрати три рублі за солонину.

— Мовчати, не перепиняти!

— До тюрми... Коли би було завіщо, то я пішов би, а так ні за це, ні за те... Завіщо?... Таж я не крав, ані не бився з ніким... А коли за податки, то хай пан не вірять війтови. Совісти не має той війт.

— Мовчати!

— Я й так мовчу — мимрив Денис. — А коли війт наговорив щось у рапорті, то я готов присягти. Є нас трох братів: Юрко, я та...

— Перешкоджуєте мені... Гей, Семене! — кричить суддя. — Випровадьте того чоловіка!

— Є нас трох братів, — мимрить Денис, коли два кремезні жандарми беруть його та випроваджують. — Брат за брата не відповідає... Кузь не платить, а ти Денисе, відповідай... Судді!... Помер небіщик пан ґенерал — Боже благослови його душу! — він вам, суддям, показав би... Треба судити з розумом, а не якнебудь... Щож, бийте, коли є завіщо, одначе по совісти...

У суді.

— Хай свідок скаже, як далеко був від місця злочину в хвилині, як упав перший стріл.

— Десять кроків.

— А як упав другий стріл?

— На сто кроків.

Звернуло його увагу.

Суддя: Отже свідок був на цьому мітінгу?

Свідок: Так, я був.

Суддя: Прошу оповісти, як там було.

Свідок: Стою собі спокійно тай слухаю. Нараз хтось мене вдарив палицею по голові. Це зараз звернуло мою увагу.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(12)

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Заплутана історія з двома револьверами.

Нині переслухали ще цілу низку свідків, які мають висвітлити заплутану історію двох револьверів, з яких, як каже акт обвинувачення, убито пос. Голувка. Перед судом розглядають історію револьвера марки Ф. Н. 109,603, з якого на основі акту обвинувачення стріляв двічі критичного вечора, себто 29. серпня 1931, пок. Д. Данилишин.

В понеділок, 25. вересня ц. р., дальше переслухували свідків, які мали висвітлити заплутану історію револьвера, що і перейшов через підс. Барановського і опинився в Трускавці, а по вбивстві знову дивним дивом знайшовся в підс. Барановського, який його відпродав.

Сензаційні зізнання Муйли. І Михайло Гнатів був провокатором?

Свідок Теодор Муйла, 31 років, селянин, тепер в Дрогобичі, де ведеться проти нього слідство за приналежність до ОУН, каже, що підс. Барановського не знає. **Зі** Степаном Огородником зустрінувся в 1931 р. по Великодніх святах. Михайла Гнатова знає добре ще від дитячих літ. На прохання М. Гнатова в квітні 1931 р. свідок пішов з ним до Губич до Огородника, якого викликав з читальні. В тому часі свідок не знав ще особисто Огородника. Огородникови представився і заявив йому, що його кличе М. Гнатів. Свідок з Огородником вийшли за Губичі на залізничий шлях, де Гнатів відкликав Огородника на бік і оба розмовляли. Свідок не знає, чи розмова велася за револьвер. Пізніше вже не ходив ніколи в двійку з Гнатовом до Огородника. Зате з Огородником зустрічався ще не раз і не два, але щойно в осени, у вересні або жовтні, Огородник попросив свідка, щоби цей пригадав М. Гнатову за револьвер. І дійсно по кількох днях Михайло Гнатів передав револьвер через Криська свідкови і цей віддав його Огородникови. Тут предсідник показує йому револьвер марки Ф. Н. ч. 99,726, а свідок пізнає його і каже, що це той револьвер, який передав він Огородникови. Велике зацікавлення викликує на салі заява свідка, що М. Гнатів уже підчас свого побуту зі свідком у Губичах мав цей револьвер зі собою; одначе свідок не знає, про що взагалі тоді розмовляв М. Гнатів з Огородником.

Про вбивство свідок довідався з часописів. Про саме вбивство свідок теж з ніким не балакав. Негайно по вбивстві свідка арештували, але вже по двох днях його звільнили. З Мих. Гнатовом про ОУН не балакав; Гнатів не давав йому теж ніколи нелеґальної літератури, ні не розмовляв зі свідком ніколи про якісь напади.

На питання предсідника, чому в слідстві зізнавав, що М. Гнатів давав йому „Сурму" і летючки, свідок відповідає, що зі страху перед поліцією, яка перед слідством погрожувала йому.

На питання предсідника, чи Гнатів не згадував свідкови, навіщо йому було цього револьверу, — відповідає, що Гнатів звірився перед свідком, що **йому поліція дозволила держати револьвер.**

А далі свідок складає ось такі сензаційні зізнання про М. Гнатова: **З початком 1931 р. свідок зустрінув М. Гнатова в Дрогобичі підчас його проходу з комендантом Шульцом. На питання свідка, чому він проходжується з комендантом поліції, М. Гнатів відповів, що він є конфідентом поліції, бо не має з чого жити.**

На питання предсідника, чому М. Гнатів мав такий великий вплив на всіх, себто свідка, Огородника, Л. Крська і т. д., хоч це був простий робітник, — свідок не вміє цього вияснити.

При конфронтації **Огородник** обстоював при своїх зізнаннях і запевняв далі, що ще підчас своєї першої розмови в Губичах револьвер мав у себе. Муйла навпаки підтримує свої зізнання.

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Відділ 62 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в нуботу, 11 листопада, в годині 7-ій ввечір, під ч. 6035 Елмвуд Еве. Повинністю є кождого члена явитись конечно, бо є важні справи до полагодження. Проситься вирівнати свої місячні вкладки за себе і за діти, бо в противнім разі довгуючі будуть суспендовані. Проситься привести нових членів, котрі не потребують при вступі оплачувати за візиту і лікаря. — Михайло Черкас, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Подається до відома усіх місцевим і позамісцевим членам Бр. св. О. Николая, від. 344, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, точно в годині 3.30 пополудни. Кождий член згаданого відділу має прийти на цей мітінґ, бо є багато справ до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги, бо за довжних по два місяці не будеться відсилати вкладок та будуть суспендовані і стратять право до запомоги. — Т. Присташ, предс.; Як. Резняк, кас.; Гр. Ґеба, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 10 листопада, точно в годині 7-ій ввечір, в гали У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Взивається довгуючих членів вирівнати свої залеґлости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі хотять виміняти свої грамоти на новий рід обезпечення, зволять принести на мітінґ свої старі грамоти. Нові кандидати, котрі хочуть стати членами Тов. і У. Н. Союза, нехай прийдуть на мітінґ. Члени-родичі, котрі ще не вписали своїх дітей до Союза, хай зроблять це на цім мітінґу. — І. Ґенеґа, предс.; М. Ґенеґа, кас.; К. Пілат, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 11 листопада, в годині 7.30 ввечір, в гали церковній. Проситься членів прибути на збори, бо є важні справи, котрі мусять бути вирішені всіма членами. Довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглости цего місяця, бо котрий цего не зробить, буде суспендований. Котрий член хоче змінити свою грамоту, нехай принесе з собою на збори стару грамоту. — Іван Глива, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Цим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що мітінґ відбудеться в неділю, 12-го листопада, в годині 1-ій пополудни, під ч. 3322 Н. Лавренс ул. На цім мітінґу просутність кождого члена конечна в означений час. Взивається довгуючих членів прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Сорока, предс.; І. Сорока, кас.; Ол. Будай, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 12. листопада, в годині 2-ій пополудни, в гали Укр. Прав. Церкви, 45-47 Говп Еве., Пасайк, Н. Дж. Є товариські справи до полагодження тому обовязком є кождого члена бути на цих зборах. — М. Швець, предс.; Г. Яськів, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, точно в годині 7-ій ввечір, в гали під ч. 72 Моріс ул. Проситься членів явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження. Хто хоче змінити свою грамоту, то проситься принести на мітінґ свою стару грамоту. Ті діти, котрі мають 18 літ життя, коли не перепишуться до старших членів, то будуть суспендовані. — Микола Пупчик, предс.; Андрій Смакула, кас.; Семен Кусень, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163, відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 2-гій пополудни під ч. 847 Н. Франклин ул. Взивається всіх членів прибути точно на час. — С. Гвіздь, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє усіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, в годині 8-мій ввечір, в гали, де звичайно. Проситься членів по можности платити свої вкладки. Тих членів, що внесли аплікації про позичку, проситься прийти і забрати свої позички. — А. Данилик, пр.; С. Куришкін, кас.; Н. Моссора, секр.

АЙРОНДЕКВАЙТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 листопада, в годині 1.30 пополудни, в Дронивім домі. Проситься членів прибути точно на означений час, бо в 6-тій годині зачнеться Листопадове свято в церковній гали на Гудсон ул.. — Н. Головка, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 2-ій пополудни, в церковній православній гали на Нюпорт Евеню. Проситься усіх членів прийти і заплатити свої вкладки. Особливо ті члени, котрі довше довгують, мусять старатись бодай трохи сплачувати. — В. Шишка, предс.; А. Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. Просвіта, від. 312, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, в годині 7-ій ввечір, в Українській Гали на Делмор Еве. Проситься всіх членів явитись в означений час. Котрий член не зголоситься і не заплатить свого довгу за чотири місяці, буде суспендований. — В. Хміль, предс.; П. Овсяник, кас.; І. Дацко, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 11 листопада, в годині 7.30 ввечір, в домі Укр. Громади на 23-тій і Бравн ул. Проситься членів конечно бути на тих зборах, бо є така важна справа і чи вона має бути виконана, то буде залежати від остаточного вашого рішення. Довжні члени мусять бути присутні. — Гр. Григорчук, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 листопада в годині 2-гій пополудни, в Набожинського. Проситься членів поплатити всі залеглі вкладки. — В. Возьний, предс.; Д. Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Повідомляється членів Бр. Сош. св. Духа, від. 237, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 12 листопада, в годині 1-ій пополудни, в У. Н. Домі при 4-тій і Ворд ул. Тому, що на деннім порядку є важні справи до полагодження, то проситься кождого члена явитись на означений час. Хто бажає перейти до нової системи, то проситься принести на збори свою грамоту. Хто має діти, що покінчили 18 літ життя, проситься переписати до повнолітніх членів, за котрих не потребують платити один рік вкладки. Довгуючих проситься по можности сплачувати свої залеглости. — Лука Благітка, предс.; Гр. Забитко, кас.; Г. Стеців, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 12. листопада, в годині 1.30 пополудни, в гали парохіяльній. Проситься всіх членів прибути на мітінґ, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Членів, котрі дали старі грамоти до виміни, проситься прийти відібрати нові грамоти, а тих членів, котрі хотять виміняти старі грамоти на нові, просить принести старі грамоти на мітінґ і підписати аплікацію на зміну. Дітей, котрі кінчать 18 літ життя, проситься вписати до повнолітніх членів. Ті члени, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, мають добру нагоду вписати цего місяця, бо У. Н. Союз дає для дітей при переході до дорослих членів один рік безплатну грамоту на 1000 долярів. Нових членів принимається без оплати вступного і оглядин лікаря. — Н. Сорохтей, пр.; Д. Сподарик, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. Тов. ім. Дм. Витовського, від. 268, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 3-тій пополудни під ч. 2171 Вейклайн ул. Проситься членів прибути на час, бо маємо справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости. Пригадується тим, членам, котрі хочуть виміняти свої грамоти, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. — М. Шандида, предс.; Г. Михалюк, кас.; Н. Омелян, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В КАНАДІ.

ЕДМОНТОН, АЛБЕРТА.

Заходи коло побільшення української ґазети.

„Фармерський Голос", український двотижневик, почав пресову кампанію, якої цілю є перемінити ґазету на тижневик.

Редактором ґазети є гр. Микола Сироїдів, фаховий журналіст, що свого часу був у Злучених Державах та працював як співредактор „Свободи".

—o—

САН ФРАНСИСКО, КАЛ.

Славянська Орґанізація.

Дня 11. та 12. листопада збираєтьья тут Стейтова Конвенція Славянського Союза Каліфорнії, котра обєднує іміґрантів славянського походження Чехів, Уркаїнців і інших. На свою конвенцію багато учасників приходять у своїх національних костюмах.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

88.

Вже було пізно в ночі, коли на просьбу Тарзана його поведено нібито до спальні. Він не знав, що Мосар плянував піймати його живцем у яму льва, тепер вільну. Ось так провідники, держачи смолоскипи в руках і просвічуючи ними дорогу, повели його вниз до вогкого лябіринту. Повітря тут смерділо сильно львами, і Тарзан став підозрівати зраду.

Але вже було запізно. Смолоскипи нагло погасли. Босі ноги чим скорше побігли геть від нього по камінній долівці. Чути було голосний стукіт, гейби тяжкий камінь запав на камінь, а потім Тарзан знайшовся в темноті й тишині... Тимчасом Джейн уже привикла до джунґлів і почувалася в них гейби вдома. Околиця, куди її завела доля, була спокійна й гарна.

Вона зробила собі спису й уже тепер не їла самі тільки овочі та городину. Вона вміла викрешувати вогонь, як це роблять дикарі, і кождого дня мала досить до роботи. З часом зробила собі і камінний ніж, а потім стріли й лук. Тарзан навчив її багато про те, як жити в пралісі, і це їй тепер придалося. Вона збудувала собі хатину високо на деревах. Хатина мала два вікна, сильні крати та сильно забарикадовані двері. Вона стратила рахубу днів.

А тимчасом, як Тарзан знайшовся в ямі львів Тулюра, а Джейн полювала цілими днями й спала самітна цілі ночі, далеко в Алюрі діялися дивні події. Жрець Людон, ворог їх обох, вже назад прийшов до влади. Прихильники святині побідили були війська Джадона, і цей старий вояк відступив, забираючи з собою княжну Ольою до свого міста, званого Джадур. Тут він збирав нові війська з півночі та вижидав слушного часу.